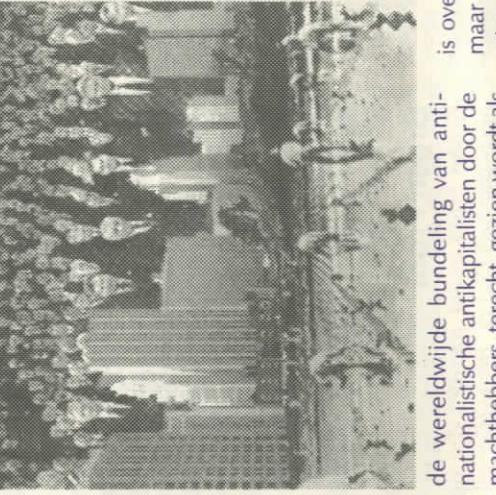

Op naar de rijstvelden!

De belangrijke bijeenkomst van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in Seattle is achter de rug en toegegeven, de gemiddelde wereldburger zal er weinig meer van hebben gemerkt dan een onuitputtelijke hoeveelheid saaie mediareportages waarin vooral dezelfde ouwe mannenkoppen figureerden in een evenement dat meer lijkt op een aaneenschakeling van fotosessies dan een politiek bijeenkomst die werkelijk ergens over gaat.

Natuurlijk waren er ook de gebruikelijke protestactiviteiten maar ook de actievoerders werden door de media gebombarderd tot (alternatieve) fotomodellen die steeds gekkere poses mochten innemen wil de wereld überhaupt nog iets in de media van ze vernemen. De gemiddelde journalist komt voor minder dan een zelfverbranding niet meer achter zijn bureau vandaan. Terwijl de wereldleiders weer eens uitblinken in willekeurige vrijhandelsretoriek haalden de argumenten van de 'anties' de media slechts wanneer zij voor 'protectionistische maatregelen ter bescherming van hun "geliefde nationale economie"' pleitten. Met anti-nationalistische antikapitalisten geen diepe-interviews, hun utopische verlangens zijn hoogstens interessant voor een sfeerreportage bij programma's met namen als "de Vreemde Eend" of "Alleen op de Wereld". Eigenlijk leek Seattle '99 op het eerste gezicht net zo saai als Keulen '99 maar gelukkig bedriegt de schijn. De WTO top in Seattle was in 1 1/2 jaar tijd de derde

bijeenkomst van vrijhandeldictators waar door het Peoples Global Action netwerk was opgeroepen tot wereldwijde acties. Niet het militante gehalte van de acties maar wel het wereldwijde karakter van het verzet maakt de wereldleiders bloednervesus. Elke lange reis start met één stap en je kan er van op aan dat

de wereldwijde bundeling van anti-nationalistische antikapitalisten door de machthebbers, terecht, gezien wordt als de wereldwijde bundeling van anti-nationalistische antikapitalisten door de machthebbers, terecht, gezien wordt als

zo'n eerste stap. Zeker nu ter rechterzijde, zei het vanuit een heel ander ideologisch perspectief, de weerstand tegen ongebredelde vrijhandel ook steeds harder klinkt.

De nervositeit blijkt uit het steeds 'gewoner' worden van kritiek op WTO-instituties zoals de EU en WTO. Spijttopianten uit de sociaal-democratie staan tegenwoordig in de rij om hun, deels uit gewetensnoed, geboren kritiek te uiten op de vrijhandelsinstituties. En nu is het al zover dat Mister 'WTO himself' Het boetekleed aantrekt. WTO president Michael Moore zei onlangs op de BBC: "Het is allemaal waar wat de critici zeggen, de WTO is niet democratisch en ondoorzichtig" en hij beloofde beterschap. Dat, beste mensen, lijkt me een signaal dat we niet mogen negeren. Het wijst er op dat men niet alleen nerveus is over de globalisering van het verzet maar ook dat hij en zijn ideologische-vrienden bezig zijn 'reformistische kri-

tieken' te integreren in hun eigen willekeurige, nietszeggende taalgewricht om zo de indruk te wekken dat ze voor ogen hebben de WTO echt democratisch te maken.

Wanneer meneer Moore dat doel echt heeft rest hem maar één ding: de WTO onmiddellijk afschaffen en volgens oud Maoïstische traditie met z'n hele WTO bureaucraten-legioen de rijstvelden in te trekken om daar een resocialisatie programma af te werken. Want megalomane instituten zoals de Europese Unie en de Wereldhandelsorganisatie zijn in essentie ondemocratisch. Het ligt besloten in de kapitalistische 'vrij' handelsoctroine die ze uitdragen, een mondiale doctrine die zichzelf rechtvaardigt met het volslagen idiote uitgangspunt dat mensen op aarde zijn om elkaar te concurreren. Een doctrine die 'godkoper', 'meer', 'beter', 'sneller' en 'rijker' willen zijn dan de ander verheft tot volksbezighed nummer één. Dit terwijl Kermit en Grover mij in Sesamstraat al leerde dat je in het leven moet delen en samenwerken.

Nieuwe etnische zuivering in Kosovo

Europese Unie helpt onderdrukken; en het verzet van onderop

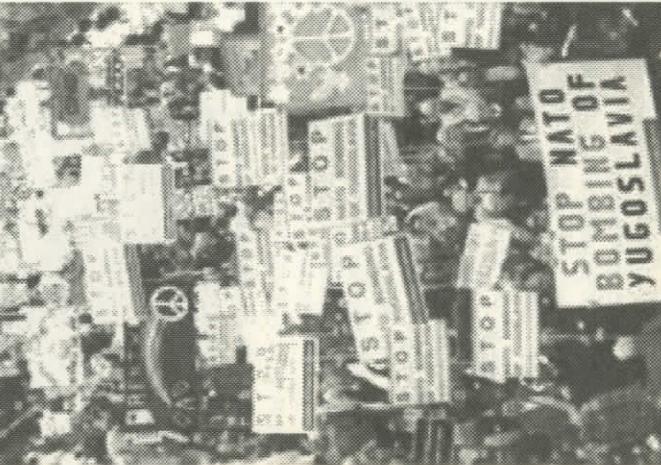
Welke rol speelt de Europese Unie in Kosovo? En: hoe staat het met verzet van onderop, nu in, en rond, Kosovo?

Tijdens de Balkanoorlog van maart tot juni dit jaar, was Javier Solana secretaris-generaal van de NAVO. Inmiddels is hij "Mr Europe", oftewel hoogste baas van de Europese Unie voor buitenlandse politiek en veiligheid.

Maar de EU betrokkenheid gaat verder. Volgens het Verenigde Naties besluit aan het eind van de oorlog, zou de VN nu moeten zorgen voor een veilig, multicultureel Kosovo, met ontbinding van het Albanees-nationalistische leger UCK.

In werkelijkheid is het UCK gelegaliseerd onder de naam Kosova Defensie Macht. Multicultureel? De grote meerderheid van Serven, Roma [zigeuners], en andere niet-Albanese nationaliteiten hebben voor hun leven moeten vluchten. Veilig? Ook vele niet-UCK gezinde Albanenzen moeten vluchten. De schattingen van het aantal moslims, sinds de NAVO troepen binnentrekken, lopen tot 4500. Vele etnische Servisch-Orthodoxe kerken, soms in de Middeleeuwen gebouwd, zijn verwoest. In de wijk Mahala in Kosovska Mitrovica verbrandde het UCK 1600 huizen van Roma. Zij verbrandden daar de tekkes [Roma voor moskee], met de kruipel lopende imam, en anderen, die niet snel hadden kunnen vluchten, er in.

In Kosovo zijn het overgrote deel van

de "vredesmacht" KFOR, NAVO troepen. Ook komt de grote meerderheid van de VN functionarissen uit landen, die NAVO lid; en meestal ook EU lid, zijn. Bureaucraten van NAVO, VN, EU, en andere, ruzien, over de hoofden van de bevolking. Binnenkort zeggen zij, eindelijk salaris daaronder de EU met vijfenvierdt EU ambtenaren. Leiders zijn de Brit Tony Blair, en de Nederlandse Rutger Wittstock. Tegen de coördinator van de EU voor de Balkan, de Duitser Hombach, lopen op het ogenblik diverse klachten wegens financiële fraude.

De leider van de UN Mission In Kosovo (UNMIK), Kouchner uit Frankrijk, heeft vier departementen onder zich. Een daarvan is Economische Onderbouw. Dit staat onder de EU met vijfenvierdt EU ambtenaren. Leiders zijn de Brit Tony Blair, en de Nederlandse Rutger Wittstock.

Inhoud

pagina 3 ————— Korte berichten	pagina 5 ————— Verschillende belangen
pagina 5 ————— De derde weg	pagina 5 ————— Tegentop-activisme actie-fetisjisme?
pagina 7, 8, 9 ————— Industriële gevangenissen	pagina 6, 7 ————— Herziëning Verdrag van Lomé
pagina 10 Agenda	pagina 10 Agenda

EuroDusnie

EuroDusnie tape
Na de elACTIONtape, die uitgebracht is onder gelegenheid van de Europese verkiezingen, komt AArshAAR rekkorts met een nieuwe tape. Deze tape zal een EuroDusnie benefit worden. Van elk verkocht exemplaar gaat er maar liefst één gulden naar EuroDusnie. Aan de tape werken onder andere mee:

Etcafe 'Las vegas', Koppenhinksteeg 2b en 2c, open op woensdag van 21.00 tot 23.00 uur. Zelfde telefoonnummer als de weggefinkel.

De **voko** en de **infowinkel** zijn sinds kort onder de naam 'tegengif' geopend in Koppenhinksteeg 2c.

Redactie Dusnieuws
Boerhaavelaan 345
postbus 2228

2301 CE Leiden
tel/ fax: (071) 517 30 19

E-mail:

eurodusnie@dsl1.nl

Giro-nr.: 3184679 EuroDusnie o.v.v. 'Dusnieuws'

Abonnementen: Dusnieuws is een blijft gratis! voor de produkte van het blad zijn wij echter afhankelijk van donateurs, voor vijf nummers

vragen wij een tientje, je mag natuurlijk ook meer storten. Kun je echt geen cent missen, sturen we je Dusnieuws gratis op. Krijg je meer uitgaven dan hopen we dat je deze uitdeelt aan andere mogelijk geïnteresseerden of dat je ze op openbare plekken neerlegt. Kun je meer kranten verspreiden, geef dat even door aan de redactie. Dusnieuws is te vinden in de meeste infowinkels en alternatieve boekwinkels. Je kunt je ook op de digitale versie abonneren door aan ons een mailtje te sturen, je wordt dan ook regelmatig op de hoogte gehouden van het EuroDusnie programma.

De redactie heeft altijd interesse in artikelen als ze maar niet beginnen met "de diktatuur van de vrije markt", maar wel als er tenminste drie keer het woord "wereldrepubliek" in voorkomt. Stukken graag zonder layout-grapjes gewoon als *.txt of *.doc-file mailen of uitgeprint opsturen naar bovenvermeld adres. Dusnieuws is copyright vrij. dus neem over wat je wil.

De **deadline** voor Dusnieuws nummer 17 is 9 januari 2000. Alle artikelen in Dusnieuws worden geschreven op persoonlijke titel. Ze geven niet noodzakelijk de mening van EuroDusnie weer.

WISE

EuroDusnie tape
Wise is een kleine organisatie die zich al ruim twintig jaar bezighoudt met verzet tegen kernenergie. Het afgelopen jaar

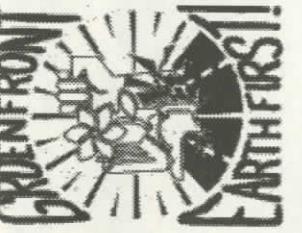
heeft deze organisatie zich in Nederland vooral bezig gehouden met protest tegen de transporten van hoog radio actief materiaal. De eigenaar van de stillgende kernenergiecentrale in Dodewaard heeft WISE en Greenpeace gesommeerd af te zien van de geplande acties tegen aankomende transporten. Wanneer de anti-kernenergie activisten niet binnen tien dagen schriftelijk hun acties zouden afkondigen start Dodewaard een kort geding. De tien dagen zijn inmiddels verstreken en nu is het wachten op het kort geding.

Bij een eventueel verlies van het korting verwacht WISE niet door te kunnen gaan met haar acties. Bij een enigszins vergelijkbare situatie heeft Greenpeace f100.000,- boete per dag moeten betalen voor haar acties. Natuurlijk zal er wel alles aan gedaan worden om de transporten tegen te gaan. WISE heeft immiddels goede contacten met andere actiegroepen die bij een verbod de organisatie op zich zullen gaan nemen.

Meer info bij WISE 020 6126368,
wiseamster@antenna.nl

Groen Front

Groen Front zoekt mensen die op nieuwjaarsnacht op de Betuwelijn willen zijn in 1 van de 8 pandjes.

Uit protest tegen de aanleg van een evenwuite Betuwelijn heeft Groen Front een achtal pandjes op de aan te leggen route gekraakt. De afgelopen tijd hebben er zich echter wat problemen voorgedaan met de zich vervelende jeugd ter plekke. Ruiten in enzo. Deze zelde jeugd heeft echter aangekondigd op nieuwjaarsnacht met lucifers te willen gaan spelen. Daaron zoeken Groen Front mensen die aanwezig willen zijn in de rustieke plaatzen Meteren, Zetten-Ardelst, Elst en Ressen.

Bel voor meer info naar 06 21997785 of 06 23340169

Redactieoneel

Schreef ik in de vorige Dusnieuws nog in het redactieoneel dat we voortvarend bezig waren met het schrijven van de artikelen voor dit nummer, uiteindelijk blijkt dat nog te kloppen ook, ook al dacht ik net even van niet. Begin je met lay-outen, vind je maar één artikel! Na een paar uur blijkt mijn lichte paniekaanval voor niets. Dusnieuws 17 wordt toch weer gevuld. En dan niet met artikelen die je al overal hebt kunnen lezen. Wat een ramp is dat toch de laatste tijd. In de Ravage, Buiten de Orde, de Alert en de Fabel van de Illegaal staan voor een aanzienlijk gedeelte dezelfde artikelen, waarom is dat toch zo? Ons werd gevraagd een artikel over de Dalai Lama te plaatsen. Goed stuk, maar staat ook al in de Ravage dus plaatsen we het niet. Kijk wij hebben niet de illusie dat het lezerspubliek van eerder genoemde bladen, en de Dusnieuws zelf, veel van elkaar verschilt. Hebben de redacties geen inspiratie, is het luiheid, gebrek aan tijd of geeft een dikker periodiek meer aanzien? Stel je voor dat de Groene Amsterdammer, Vrij Nederland en de Intermediair elkaar artikelen overnemen? Dat zou toch raar zijn!

Goed, genoeg gezegd. In deze Dusnieuws een interview over tegentoppen. Ondergang in het spektakel of revolutionair verzet? Verder een diepgravend artikel over de herziening van het Verdrag van Lomé. Als je niet weet wat dat is lees dan snel pagina 6 en 7. Kijk verder maar ik ga het hier niet allemaal vertellen. Er staan in elk geval geen artikelen die al eerder elders zijn verschenen.(op een klein berichtje na dan)

TAKTIK TEGEN TOPPEN

Waar heel op aankomt is dat je flexibel bent in het bepalen van je middelen om een bepaald doel te bereiken, dat je een scala van taktekken kunt gebruiken. Of zoals Hannibal het ooit eens formuleerde: We zullen op een weg vinden of een weg maken. Of iets uitgebreider: taktek betekent doen wat je kunt met wat je hebt. Taktiek is die bewuste daden waardoor menselijke wezens met elkaar leven en de wereld om hen heen aanpakken. Voor een elementaire illustratie van takiek nemen mijn gezicht als aanwijzingspunt: je ogen, oren en neus. Eerst je ogen; als je een grote massa volksorganisatie hebt opgebouwd kun je daarmee zichtbaar voor de vijand paraderen en openlijk macht tonen (bijvoorbeeld de grote kerncentrale blokkades en anti kruiskrakken demonstraties van begin jaren 80). Ten tweede je oren; als je een kleine organisatie hebt doe dan wat Cideon deed; verberg je leden in het duister maar laat een lawaai en gepraas horen zodat de luisteraar gelooft dat je organisatie veel meer leden heeft. Ten derde je neus; als je organisatie zelfs te klein is voor lawaai produceren dan stank. Op basis hiervan zouden een aantal aanwijzingen te formuleren zijn aangangde taktekken:

- 1) Macht is niet alleen heerigeen je hebt, maar hetgeen de tegenstander denkt dat je hebt;
- 2) Freid nooit buiten het ervaringsgebied van je mensen;
- 3) Treed waar mogelijk buiten het ervaringsgebied van de tegenstander;
- 4) Zorg ervoor dat de tegenstander zijn eigen regels volgt;
- 5) Spot is 's mensens machtigste wapen;
- 6) In een goede takiek hebben mensen plezier;
- 7) Een takiek die te lang duurt, wordt een sleut;
- 8) Houdt de pressie aan;
- 9) De bedreiging is meestal angstjagerend dan de actie zelf;
- 10) De belangrijkste premisse voor een takiek is de ontwikkeling van handelingen die een voortdurende pressie op de oppositie uitoefenen;
- 11) Als je iets negatifs maar hard en diep genoeg doorduwt zal het tot de tegenpartij doordringen;
- 12) De prijs van een succesvolle aanval is een constructief alternatief;
- 13) Kies het doelwit uit, bevries het, maak het persoonlijk en polariseer het.
- 14) Ken je vijand, diens argumenten en dergelijke.

In het redactieoneel dat we voortvarend bezig waren met het schrijven van de artikelen voor dit nummer, uiteindelijk blijkt dat nog te kloppen ook, ook al dacht ik net even van niet. Begin je met lay-outen, vind je maar één artikel! Na een paar uur blijkt mijn lichte paniekaanval voor niets. Dusnieuws 17 wordt toch weer gevuld. En dan niet met artikelen die je al overal hebt kunnen lezen. Wat een ramp is dat toch de laatste tijd. In de Ravage, Buiten de Orde, de Alert en de Fabel van de Illegaal staan voor een aanzienlijk gedeelte dezelfde artikelen, waarom is dat toch zo? Ons werd gevraagd een artikel over de Dalai Lama te plaatsen. Goed stuk, maar staat ook al in de Ravage dus plaatsen we het niet. Kijk wij hebben niet de illusie dat het lezerspubliek van eerder genoemde bladen, en de Dusnieuws zelf, veel van elkaar verschilt. Hebben de redacties geen inspiratie, is het luiheid, gebrek aan tijd of geeft een dikker periodiek meer aanzien? Stel je voor dat de Groene Amsterdammer, Vrij Nederland en de Intermediair elkaar artikelen overnemen? Dat zou toch raar zijn!

De eerste zes maanden van dit jaar hebben ons aan het denken gezet. Veel van onze activiteiten en die van mede activisten bestonden uit het organiseren van grote evenementen. Denk aan de Inter Continental Caravan (ICC), de Eurotop en de G8 bijeenkomst in Keulen. Ook nu houden we ons weer bezig met activiteiten rondom de WTO bijeenkomst in Seattle. Een evaluatie van de zinnigheid en wenselijkheid met de manier waarop we ons bezighouden met deze evenementen leek ons nuttig. We hebben verschillende mensen, naar hun hieromtrent en een hen heeft geraagd.

Tegen topactivisme actiefetisjisme?

Hieronder hebben we een poging gedaan van de verschillende reacties een samenhangend stuk te schrijven. Mensen die meewerkten waren Luciano uit Duitsland, betrokken bij de organisatie van de ICC, Bert, Etjen en Ariadne van collectief Rampenplan, die voor veel van de evenementen betrokken waren bij de organisatie van de voedselvoorziening. Harry van de Fabel van de Illegaal en Kees van onder andere de Stichting naar een ander Europa.

Luciano (ICC): Economische globalisering en wereldwijd kapitalisme voelen aan als abstracte en complexe fenomenen. Als een rijk zonder hoofden. Het is hierdoor geen eenvoudig fenomeen om tegen te protesteren of om

ICC demo in Keulen

linkse strijd, maar we weten nauwelijks wat er op de top wordt besproken en besloten. In grote lijnen kunnen we aangeven wat er mis is met de EU, maar we zouden niet weten wat de inhoud is van de betreffende top. Nu kun je globaal genomen op twee manieren reageren op dit verschijnsel. Je kunt zeggen: ik hoeft niet te weten wat ze nu weer beslissen, dat maakt toch niet uit, want het zijn altijd beslissingen tegen armen, tegen vluchtelingen, tegen werklozen, tegen milieu, tegen dieren, enz., enz. Dat zou kunnen, maar dan zien wij ook niet de noodzaak om juist tegen die betreffende Eurotop actie te voeren. Je kunt ook zeggen: we moeten veel meer weten over juist deze top, want meer kennis schept meer actiemogelijkheden, en schept ook meer inzicht in het hele raadwerk van de EU. Misschien kunnen we ze heel gericht ergens dwars zitten, ergens een wiel in de spoken steken, wanneer dan ook (dus ook voorafgaand aan de top). Als je beter op de hoogte bent van de inhoud van de top, dan uitgebuite mensen versus de leidende klasse van kapitalisten, hebzuchtige multinationals en politici. Ik denk dat dit gevaarlijk is, omdat de menselijke mechanismes in deze simplificatie gelijk zijn aan die, die leiden tot nationalisme, racisme en anti-semitisme. Dit wordt erg duidelijk in de huidige protesten in Seattle. Anarchisten, reformisten, kapitalisten en nationalisten protesteren tegen hetzelfde (handels)liberalisatie en de WTO in hetzelfde framewerk maar om verschillende redenen. Het artikel 'Seattle '99, het verlovingsfeest van links en rechts' van de Fabel van de Illegaal toont de nationalistische, protectionistische motieven van mensen, groepen. Het IFG (Internationaal Forum on Globalization) bijvoorbeeld die de straat op gaat tijdens de WTO top in Seattle.

Volgens Luciano is het daarom belangrijk meer analyse en een kritische houding te nemen in activiteiten waar het gaat om het creëren van allianties. Tegelijkertijd is het volgens hem noodzakelijk de dynamiek niet te breken en tegelijk te zijn. "Dit betekent dat ik een arbeider, die tegen de WTO protesteert omdat hij zijn baan in een Frans bedrijf dat niet kan concurreren met een multinat uit de Verenigde Staten wil behouden, niet ga veroordelen. Ik geef er de voorkeur aan hem te benaderen, omdat wanneer hij op straat is, hij misschien meer open staat voor een anarchistisch spandoek met de leus 'get a life not a job'."

De mensen van De Fabel signaleren verder het probleem dat in elk geval zijzelf, en ze denken ook veel andere actievoerders die tijdens een Eurotop demonstreren enzo, inhoudelijk slecht tot allerbelabberdst zijn voorbereid. We zijn tegen de EU, vanuit onze radikaal-

van het spektakel of zoals hij het zegt: " voor een deel speel je een rol in een spel dat andere regisseren", ziet hij toch een meerwaarde. Kees: " (het) meedoen aan het spektakel kan juist (maar nogmaals, het is maar een van de) redenen zijn om er aan deel te nemen . Zonder jouw aanwezigheid is het spektakel er ook, alleen dan zijn alleen Zij in beeld. Het is belangrijk om te proberen het toneel over te nemen; te laten zien dat er mensen zijn die het er niet mee eens zijn. Vaak is zo'n top puur machtsvertoon. Er wordt niet zoveel meer besloten, het gaat er alleen om de eerder genomen besluiten feestelijk te beklijken en het beeld naar buiten te brengen dat A:) ze alles onder controle hebben B:) de gehele bevolking het met hen eens is en C:) het beleid iedereen ten goede zal komen. Door de show te verstoten breng je andere zaken in beeld. Het is belangrijk dat er tegenstanders zijn. Daarom zijn dat soort grote demonstraties ook belangrijk, liefst in combinatie met prikacties daarna. Als je niet enkele tienduizenden mensen gedemonstreerd hebt maakt dat indruk, kan niemand meer zeggen dat je met een klein groepje schreeuwers bent. Verder is het natuurlijk zo dat je je niet alleen op zo'n top moet richten. Maar dat gebeurt zelden. De meeste mensen die daar naar toe gaan zijn ook in hun dagelijks leven met die thema's bezig. En ten slotte moet je het ook weer niet belangrijker maken dan het is. Maar de tegentoppen en der-

De goede wereldklasse van uitgebuite mensen versus de leidende klasse van kapitalisten

wordt actievoeren tegen die top ook minder een politiek van rituelen, van weer een blokje om lopen tegen die vreselijke machthebbers. De neiging tot actiefetisjisme, campagnehoppen en evenementenpolitiek zou dan wel eens minder kunnen worden.

De Fabel en ook de mensen van Rampenplan zien er daarom wel iets in om de activiteiten rondom toppen anders aan te pakken. Bert, Etjen en Ariadne : "Je moet je aandacht niet richten op de top zelf, maar slechts wanneer de top je inhoudelijk interesseert er een langere campagne tegen organiseren. De Fabel sluit zich hierbij aan. Zij vinden dat acties tegen een specifieke Eurotop. (Maastricht, Amsterdam, Tampere) niet per se tijdens die top zelf en enkel tijdens die top moeten worden gevoerd. Acties tegen een bepaalde top zouden niet enkel moeten worden gevoerd tijdens de Eurotop-dagen, maar veel meer moeten zijn uitgesmeerd over weken of maanden voorafgaand aan de top, en ook nog na de top (bijvoorbeeld in verband met de altijd wel plaatsvindende arrestaties). Los echter van de inhoudelijke verdieping en voorbereiding van een top blijft het symbolische moment van de top staan, zoals Luciano aan het begin schreef. Moet dit symbolische moment aangegeven worden of is het beter je terug te trekken uit het spektakel? Alhoewel Kees (o.a. Stichting naar een ander Europa) onderkent dat je met massale acties gedeeltelijk deel uitmaakt

der gevolg van de herhaling van zetten is natuurlijk ook dat de overheid zich steeds beter zal kunnen voorbereiden op de activiteiten die wij organiseren. Dat doen ze natuurlijk ook en dat is te zien in steeds repressievere wetgeving met daaraan gekoppeld de verdere ontwikkeling van technologie met betrekking tot bijvoorbeeld relbestrijding en afsluisteren.

Zonder jouw aanwezigheid is het spektakel er ook.

Waar Rampenplan een aantal tactieken aanreikt, komt Luciano (ICC) met een aantal voorwaarden. Luciano: "Ik zie graag mensen samenwerken aan internationale projecten. Maar wel zonder tijdsdruk en met een concreet doel. Dit hoeven niet perse megaprojecten of grote tegentoppen te zijn. De run-up naar de dagen van de toppen zijn om op straat te gaan, niet om te praten. Ik zou graag coalities zien tussen mensen, die komen van verschillende culturele en politieke achtergronden. Vier ogen zien beter dan twee ogen. Interactie tussen politieke realiteiten kan bijdragen aan het gevoel van een gemeenschappelijk politieke strijd, wanneer de enige manier is om een fundamentele sociale verandering op brede schaal te bewerkstelligen. Elk protest is uiteindelijk symbolisch, wat gebeurt op persoonlijk vlak blijft over, in de manier waarop mensen zich organiseren, handelen, voelen en feesten, dat is waar sociale verandering gebeurt. Ik zou graag fundamentele sociale verandering zien en onze eigen kracht voelen."

Tot zover wat overdenkingen over top-

"someone said that fighting neoliberalism was like fighting the law of gravity! Well then, down with the law of gravity!"

subcommandante marcos

pen. Wij zijn zeer benieuwd naar andere meningen (reacties zijn zeer welkom). Wij kijken dan ook uit naar de video van Organic Chaos Network over Keulen en strategieën tegen wereldtoppen, die binnenkort zijn première beleeft.

Etjen, Ariadne en Bert (Rampenplan): De aanwijzingen bekijken aangaande tactieken, kun je sowieso zeggen dat de activiteiten die georganiseerd zijn in Keulen voor een groot gedeelte een herhaling van zetten zijn geweest. Sleur komt dan om de hoek kijken en daarmee neemt het plezier zienderogen af en dan is de volgende gebeurtenis het afdanken van potentiële activisten. En dat de aanwas van nieuwe mensen stopt. Een an-

Kosovo

vervolg artikel pagina 1

Volgens de NRC "zijn stakingen tot nu toe voorkomen door bemoeienis van het UCK". Als er zo'n UCK'er met machnegeweer bij je staat, wacht je nog wel even met staken.

Al snel na het begin van de gewapende aanvallen van de UCK'ers, erkenden de NAVO-landen hen als "freedom fighters" (om CNN televisie te citeren). Dit in schrille tegenstelling tot Frettil/CNRT op Oost Timor. Die golden vierentwintig jaar lang als vuile communisten. Daarom bewapenden de rijke landen hun tegenstander, Soeharto, dan ook zwaar; zodat een kwart van de Oost-Timorezen omkwam.

Bij het referendum, zomer 1999 op Timor, koos 80% voor de CNRT vlag op het stembiljet. En dat, terwijl dat voor een kiezer levensgevaarlijk was. Want de wapens waren in handen van het Indonesische leger en de milities. In Kosovo zijn nu de wapens in handen van de NAVO en hun bondgenoten, het UCK. Desondanks: volgens publieke opinieonderzoek onder vijftentwintig honderd Albanenzen in Kosovo, heeft het UCK maar zo'n acht procent steun. Over niet-Albanenzen, al dan niet gevlogen, spreek ik maar niet eens.

Verzet: vrouwen van Orahovac

Er is wel degelijk weerstand tegen EU, NAVO, en UCK, onder alle bevolkingsgroepen. We zullen nader kijken naar twee voorbeelden: het Humanitair Vrouwencomité Orahovac; en de Roma-vluchtelingen van kamp Stenkovec in Macedonië.

Toen de NAVO in juni oprukte naar de stad Orahovac in Kosovo, bleven veel Serven en Roma, in tegenstelling tot andere steden. Zij wisten niet, wat daar gebeurde. Wel hoorden zij van radio Voice of America en de NAVO, dat er multiculturele democratie zou komen. Niemand hoeft te vrezen; want het UCK werd ontwapend.

De NAVO, Nederlandse en Duitse militairen, trok Orahovac binnen. Vlak achter hen kwam het UCK. Zij bleken verre van ontwapend. Doden vielen. In buurten waar Albanenzen, Serven, en Roma door elkaar woonden, brandden al snel de huizen van de twee laatst genoemden.

Een Servische vrouw vroeg een Nederlandse NAVO-soldaat: "Zie je wat die UCK'er doet? Hij streekt mijn huis in brand!" De soldaat: "Eh ... ja. Dat is inderdaad erg." De vrouw: "Zou je niet iets doen?" De soldaat: "Wat?" De vrouw: "Hem tegenhouden!" De soldaat: "Ik zal het mijn commandant vragen". De Nederlandse commandant tegen de soldaat: "Toestemming geweigerd." En het huis brandde helemaal af. Aldus een getuigenverklaring, opgetekend door de Amerikaanse journalist en vredesactivist Jared Israel. Ook verder in dit artikel ontleen ik veel aan interviews door Israel.

Ongeveer vierduizend niet-Albanenzen van Orahovac vluchten naar een getwijfelde van minder dan 500 vierkante meter groot. De NAVO omsingelde het getto met NAVO prikkeldraad met schermesjes. Dit is strijdig met internationaal recht. Na al die maanden kunnen zij nog steeds zich niet bewegen buiten dit gebied. Wie dat probeert,

heeft verwonding of dood te vrezen. Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt: "Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis. Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit

Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Simca ging mee met een volgend hulptransport. Zij had koekjes en chocolade meegenomen voor haar nichtjes en neefjes; de jongste is twee jaar. Maar bij de controlepost fouilleerden de militairen niet alleen Simca zelf op verenderende manier. Zij keerden de koekjes en chocolade ook binnenste buiten; tot alleen een paar kleine kruimels over waren.

Toen Simca terug moest, shaagden drie

kleine meisjes er tot grote woede van de Nederlandse en Duitse officieren in, door cordons van militairen en scheermes-

prikkeldraad heen te kruipen. Vijf uur lang probeerden de militairen de meisjes uit de auto te halen. Maar zij en de vrouwen hielden voet bij stuk. De chauffeur zei: "Schiert mij maar eerst dood". Intussen verzamelde zich een grote menigte. In deze omstandigheden gaf de commandant eindelijk toe. Na de autoriteit kwamen althans deze drie meisjes veilig aan.

In Kosovo zijn nu de wapens in handen van de UCK'ers, erkenden de NAVO-landen hen als "freedom fighters" (om CNN televisie te citeren). Dit in schrille tegenstelling tot Frettil/CNRT op Oost Timor. Die golden vierentwintig jaar lang als vuile communisten. Daarom bewapenden de rijke landen hun tegenstander, Soeharto, dan ook zwaar; zodat een kwart van de Oost-Timorezen omkwam.

Bij het referendum, zomer 1999 op Timor, koos 80% voor de CNRT vlag op het stembiljet. En dat, terwijl dat voor een kiezer levensgevaarlijk was. Want de wapens waren in handen van het Indonesische leger en de milities.

In Kosovo zijn nu de wapens in handen van de NAVO en hun bondgenoten, het UCK. Desondanks: volgens publieke opinieonderzoek onder vijftentwintig honderd Albanenzen in Kosovo, heeft het UCK maar zo'n acht procent steun.

Over niet-Albanenzen, al dan niet gevlogen, spreek ik maar niet eens.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Simca ging mee met een volgend hulptransport. Zij had koekjes en chocolade meegenomen voor haar nichtjes en neefjes; de jongste is twee jaar. Maar bij de controlepost fouilleerden de militairen niet alleen Simca zelf op verenderende manier. Zij keerden de koekjes en chocolade ook binnenste buiten; tot alleen een paar kleine kruimels over waren.

Toen Simca terug moest, shaagden drie kleine meisjes er tot grote woede van de Nederlandse en Duitse officieren in, door cordons van militairen en scheermes-

prikkeldraad heen te kruipen. Vijf uur lang probeerden de militairen de meisjes uit de auto te halen. Maar zij en de vrouwen hielden voet bij stuk. De chauffeur zei: "Schiert mij maar eerst dood". Intussen verzamelde zich een grote menigte. In deze omstandigheden gaf de commandant eindelijk toe. Na de autoriteit kwamen althans deze drie meisjes veilig aan.

In Kosovo zijn nu de wapens in handen van de UCK'ers, erkenden de NAVO-landen hen als "freedom fighters" (om CNN televisie te citeren). Dit in schrille tegenstelling tot Frettil/CNRT op Oost Timor. Die golden vierentwintig jaar lang als vuile communisten. Daarom bewapenden de rijke landen hun tegenstander, Soeharto, dan ook zwaar; zodat een kwart van de Oost-Timorezen omkwam.

Bij het referendum, zomer 1999 op Timor, koos 80% voor de CNRT vlag op het stembiljet. En dat, terwijl dat voor een kiezer levensgevaarlijk was. Want de wapens waren in handen van het Indonesische leger en de milities.

In Kosovo zijn nu de wapens in handen van de NAVO en hun bondgenoten, het UCK. Desondanks: volgens publieke opinieonderzoek onder vijftentwintig honderd Albanenzen in Kosovo, heeft het UCK maar zo'n acht procent steun.

Over niet-Albanenzen, al dan niet gevlogen, sprek ik maar niet eens.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wilde ons eten bezorgen." Maar "nationaal denkende" Albanenzen sloegen dat jongetje in elkaar. De waterleiding werkt nauwelijks. Velen worden ziek. Maar dan mogen zij niet naar het plaatselijke ziekenhuis.

Natasha sprak, kort na de intocht van KFOR en UCK, twee keer over de wantoestanden met een journalist van persbureau Reuter. De tweede keer vertelde hij haar, dat het eerste gesprek door bazen geheel geensureerd was.

Natasha slaagde er in Augustus in, uit Orahovac naar onbezette Servië te vluchten. Met twee lotgenotes, Miriana en

Simca, richtte zij het Humanitair Vrouwencomité Orahovac op, om de gedwongen achtergeblevenen te steunen.

Geen kranten, geen TV, geen telefoon. Voedsel is schaars. De Servische Natasha, 27 jaar, ex-studente, vertelt:

"Een Albanees buurjongetje wil

De derde weg

In de tweede week van november kwamen de sociaaldemocratische partijen, in vertegenwoordiging door hun coryfeeen en leiders, in Parijs bijeen om te praten over de zogenoemde sociaaldemocratie en de toekomst daarvan. Onder de noemer van een samenkomen van de 'internationalen' vond er feitelijk het reëel tegengestelde plaats.

De toonzetting daarop was al vooraf bepaald door Blair en Schröder die in de aanloop naar dat samenkomen met allerlei geschriften pleitten voor een besprekking van de zalgigheden van 'de derde weg'. Die zogezegde 'derde weg' theorie kent de laatste maanden een ruimere bekendheid in de media, alhoewel er beter kan worden gesproken van naamsbekendheid want het nu werkelijk inhoudt is voor de meeste mensen nogal onbekend. Om een misverstand te voorkomen wil ik nu wel even zeggen dat we het hier niet hebben over 'de derde weg' van de interventiepolitiek in Kosovo en meer recent Oost-Timor, dat heeft namelijk meer van doen met de politieke koers van de NAVO en de VN. Al valt er natuurlijk wat voor te zeggen dat de eerste betekenis de tweede zeker niet uitsluit, integendeel zelfs: maar omdat van een navolgbare uitleg en ontmanteling van enkele mythes zullen we het hier nu uitsluitend gaan hebben over 'de derde weg' van de sociaaldemocraten. Het is heel belangrijk om je af te vragen hoe nieuw dit zoveelste politieke product nu toch is en of het nu echt een nationaal exportproduct van Tony Blair betreft zoals dat gesteld wordt in artikelen en documentaires die tot nog toe erover verschenen zijn, op enkele uitzonderingen na dan. Een interessant weetje is dat er in de kringen van Engelse politologen al enkele weken een vurige discussie gaande is over de vraag of 'de derde weg' nu een politieke economie of economische politiek is, het ziet er niet naar uit dat die discussie een abrupt einde zal krijgen. Is er een architect van 'de derde weg' aanwijsbaar? Als je van

Blair's politieke verhaal uitgaat ben je al snel geneigd daarin te geloven, er zijn immers genoeg verbandleggingen tussen Blair en Anthony Giddens geschreven waarmee de benadrukkende veronderstelling wordt gemaakt dat Giddens (van beroep theoretisch socioloog) de desbetreffende architect is. Nu heeft deze Giddens wel een boek geschreven met de titel: "The Third Way." Dit boek met als ondertitel: "the renewal of social democracy" pleit zeker onweerlegbaar voor 'de derde weg' en er komen ook wel degelijk allerlei krachtdingen argumenten naar voren die ter overtuiging zouden moeten dienen. Het is nog steeds een bestseller, maar het waarom daartoe is volstrekt vaag. Ondanks het feit dat hij zeker niet de architect is blijft in de politieke journalistiek die indruk toch staande gehouden. Maar dat is ook wel Giddens eigen verdienste, hij willemsgraag aan het woord komen, voorzover het gaat om het nieuwe jasje van de sociaaldemocratie en over wat hij omschrijft als de wereld van morgen waar aan vandaag al vorm moet worden gegeven. De vraag is echter door wie aan de wereld van morgen vorm wordt gegeven, en dat moet niet worden onderschat want waar het met 'de derde weg' op neerkomt is een groeiende overturing, in de sociaaldemocratische politiek, dat een zich verruimende marktwerking het allerbeste is. De sociale zekerheid zou er bij gebaat zijn en ook de zorgstaat, zo luidt de stellige bewering. Wat voor heilzaams het specifiek zou kunnen opleveren voor deze twee bovengenoemde zaken is onduidelijk zijn.

Tony Blair
Je kunt je bijvoorbeeld afvragen of de belangen van regeringen van ontwikkelingslanden in de WTO dezelfde zijn als die van de bevolking. Vaak bestaat zo'n regering uit een rijke kapitalistische elite die vooral aan zichzelf denkt en niet aan de massa die ver onder het bestaansminimum moet zien te overleven in een vaak instabiele situatie. Waar ligt voor de Europese Unie de prioriteit, bij deze regeringen of bij de arme massa waar het eigenlijk om gaat? Zullen deze ontwikkelingslanden waarvan er een groot aantal door Evelien H. van de lijst zijn gehaald nog meer gedupeerd worden door de beslissingen die tijdens de komende bijeenkomst genomen zullen worden?

Op de tweede plaats zullen vooral de rijke multinationals profiteren van de lagelonen en de vrijheden om met arbeidsomstandigheden en milieuregels aan te kunnen rotzooien. Vele voorbeelden vervolg pagina 5

Herman de Tollenare

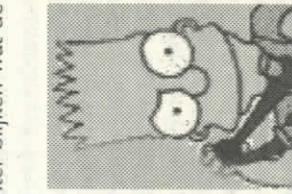
gaande gevolgen voor de maatschappij sociale inhoudelijkheid, is ook in Nederland al geruime tijd gaande. Het meest opmerkelijke aan 'de derde weg theorie' is de niet te onderschatten potentie om het marktwerkingsproces een bijna onschendbaar sociaal imago te geven. De autoritaire graftstem van het vermarkte socialisme, in koor met de liberale struktuurs, verkondigt al sinds 1994 in Nederland: Werk, werk en nog eens werk. De institutionele illusie dat het te werk stellen van (langdurig) werklozen de grootste bijdrage levert aan het bestrijden van de armoede wint ondanks het bewezen tegendeel terneïn. Het is een ernstige vergissing om armoede op of neerwaarts te bereiken aan de hand van af of toegenomen werkgelegenheid, omdat de voorzieningsmogelijkheden van een gezin of alleenstaande worden berekend aan de hand van de vage term koopkracht. Marktwerking als de fundamentele waarborg voor een solide staat, liberalisering van de sociale sectoren een onvermijdelijke stap om de toekomst zeker te stellen? Volgens de sociaaldemocraten een onbetwistbaar feit. Het is Schröder die gevag maakt van de noodzakelijke ontwikkeling naar een praktisch sociaal handelen. Kok spreekt over Nederland als zijnde een BV en het is Blair die de vrije markt als het te betreden traject ziet om de ware kracht van de sociaaldemocratie in praktijk te brengen. Prodi prijst het geslaagde onderwijsysteem van de VS, zonder vermelding wat er nu zo geslaagd aan is: en dat is hem overigens verre van vreemd. Deze (vernieuwende) koers van

Wortd vervolgd in de volgende Dusniews.

de sociaaldemocraten draagt trouwens de meeste steentjes bij aan de schrikwekkend grootscheepse herwaardering van de mythe dat natie-statEN heilzaam zijn. Het verder optrekken van de kapitaal muren rondom, en zelfs binnen Fort Europa is bijgevolg dan ook een ruime verdiensite van diezelfde sociaaldemocraten. Kortgezegd komt het er dus op neer dat er van 'de derde weg' niets deugdelijks valt te verwachten. Maar daarmee is het nog niet een afgedane zaak. Er zijn ook sociaaldemocraten die, al zijn het niet vele, nijs van 'de derde weg' moeten hebben: zij vinden het meer een weg van het politieke zelfgemak. Opvallend is wel dat het meendeels sociaaldemocraten uit arme en derde wereldlanden betrekken die hun ongenoegen uiten over deze zogenoemde politieke vernieuwing. Het internationale van de sociaaldemocratie klinkt in ieder geval alweer heel wat valscher in de oren, echter het koor en de dirigent hebben daar geen boodschap aan. De verklaring van Parijs is nog niet bekend, die van Sienna -de conferentie over progressief regeren in de 21e eeuw is een nog te onderteknen document waaraan in de media nog met geen woord is gesproken. Een nogal te denken gevende manier van handelen voor een theorie waarvan wordt gezegd dat het de burger nader tot de politiek zal moeten kunnen brengen. Wortd vervolgd in de volgende Dusniews.

meerderheid aanwezig die voor de toepassing van gmo's in de nabije toekomst is (dit wordt zelfs gezien als de oplossing van het wereldvoedselvraagstuk!) aangezien de nadelen niet duidelijk wetenschappelijk bewezen zijn, zo zegt men. De man die voor de EU over al deze vraagstukken moet gaan onderhandelen is Pascal Lamy, voormalig directeur van een vage organisatie met de Credit Lyonnais (hoe komt zo'n man in hemelsnaam aan een functie van commissaris?) en nu dus verantwoordelijk voor de handelsportefeuille van de EU. Hij schijnt iets gematigder te zijn dan z'n voorganger Sir Leon Brittan, in die zin dat hij zich erg in wil zetten voor met name duurzame ontwikkeling en het daarbij behorende doel tot een verkleining van het gat tussen Noord en Zuid en de milieuproblematiek. Naar alle waarschijnlijkheid zal echter blijken wat de oplossingen hier voor zullen zijn: vrijhandel en liberalisering.

Maarten

De herziening van het verdrag van Lomé

In het jaar 2000 gaat het verdrag van Lomé nieuwe stijl in. Wat is het verdrag van Lomé? Wat houden de veranderingen in? En waarom moet hier in de Dusnieuws over geschreven worden?

In een eerdere Dusnieuws stond al uitgebreider beschreven wat het verdrag van Lomé inhoudt, dus zal ik het deze keer kort houden. Het verdrag is gesloten tussen de Europese Unie aan de ene kant en de zogeheten ACS (Afrika, Caraïben en Stille Zuid-zee (oceanië)) landen aan de andere kant. De landen uit de ACS groep zijn uitsluitend ex-kolonien van de Europese lidstaten. Het verdrag is een combinatie van een ontwikkelings- en een handelsverdrag, hetzwaartepunt ligt echter bij de handelscomponent en hier zal ook voornamelijk daar op worden ingegaan. Eén van centrale punten van het verdrag van Lomé is het eenzijdig toe kennen van handelspreferenties aan de ACS landen door de EU. En dit is waar het verdrag van Lomé wordt ondergraven door de internationale handelscontext, meer specifiek de WTO (wereldhandelsorganisatie) die deze preferenties verbiedt. Bij de herziening

De EU is goed voor de trekking tot de vraag hoe de sociale dimensie in de heersende neo-liberale marktgerichte benadering ingepast kan worden. Het greenpaper ziet in de integratie in de wereldmarkt de oplossing voor de armoede. Hierbij wordt over het hoofd gezien dat de ACS landen al geïntegreerd zijn in de wereldmarkt, alleen onder nadelige voorwaarden. Armoede en ongelijkheid in de wereld is niet zozeer een gevolg van gebrek aan integratie, maar van ongelijke verdeling in de voordeelen van internationale handel.

het Directoraat Generaal VIII van de EU. Het is duidelijk dat dit greenpaper geschreven is vanuit de wereldwijde ambities van de EU en de rol die zij wil vervullen binnen de wereldconomie. Verder sluit het paper aan bij de economische visie van de WTO. Zo komt het onderwerp strijd tegen armoede slechts naar voren met betrekking tot de vraag hoe de sociale dimensie in de

heersende neo-liberale marktgerichte benadering ingepast kan worden. Het greenpaper ziet in de integratie in de wereldmarkt de oplossing voor de armoede. Hierbij wordt over het hoofd gezien dat de ACS landen al geïntegreerd zijn in de wereldmarkt, alleen onder nadelige voorwaarden. Armoede en ongelijkheid in de wereld is niet zozeer een gevolg van gebrek aan integratie, maar van ongelijke verdeling in de voordeelen van internationale handel.

binnen WTO kringen geprezen om het creëren van meer banen in de export-industrie en het stimuleren van economische groei, door het goedkoper maken van producten en het vergroten van keuzemogelijkheden voor consumenten en het verkleinen van de armoede door het creëren van nieuwe mogelijkheden in de exportsector waar arme ongeschoolden arbeiders kunnen werken. Door echter de standaard van de handel te verhogen kunnen landen in het Noorden er beter gebruik van maken (zij hebben de technologie, know-how, infra-structuur). De verhoogde wereldwijde competitie leidt tot hoge druk om lonen te verlagen, afname van werkgelegenheid en "hiring and firing" van werkneemers wat weer geresulteert heeft in grotere werkonzekerheid, represie van arbeidersrechten en de exploitatie van vrouwen (v.d. Stichele, 1997).

Ook volgens de rapporten van de UNCTAD blijkt dat de liberalisering en

globalisering van de handel de kloof tussen arm en rijk vergroot, die tussen

de geïndustrialiseerde landen en binnenvallende landen.

De geïndustrialiseerde landen die 20% van de WTO uitmaken zouden goed zijn voor het opstrijken van 70% van de extra inkomenstaal gegeneerd door de implementatie van de Uruguay ronde.

De geïndustrialiseerde landen lijken de WTO voor hun eigen belang te gebruiken door ontwikkelingslanden te dwingen hun economieën nog verder open te stellen, terwijl ze zelf waar het hen uitkomt protectionistisch zijn. Zo is er geen liberalisering van agrarische producten, arbeid en technologie. De regels die verwijzen naar de geïndustrialiseerde landen zijn ambigu en vaag, terwijl de regels die naar ontwikkelingslanden verwijzen specifiek geformuleerd zijn. Volgens eigen zeggen is de doelstelling van de WTO het terugdringen van armoede en duurzame ontwikkeling. Dit blijkt echter niet uit hun beleid. Noot zijn de WTO regels getoetst of geëvalueerd op hun sociale en ecologische effecten. Er wordt slechts technisch geëvalueerd in hoeverre landen de regels hebben ingevuld. Ook dit gebeurt mondjesmaat daar de geïndustrialiseerde landen het liefst praten over nieuwe gebieden binnen de WTO. Juist dit is een probleem voor veel ontwikkelingslanden. Altijdens de Uruguay ronde van de GATT probeerden de Westerse landen de macht van de GATT uit te breiden naar nieuwe gebieden als diensten, investeringen en intellectuele eigendomsrechten. De Zuidelijke landen vreesden dat de Westerse

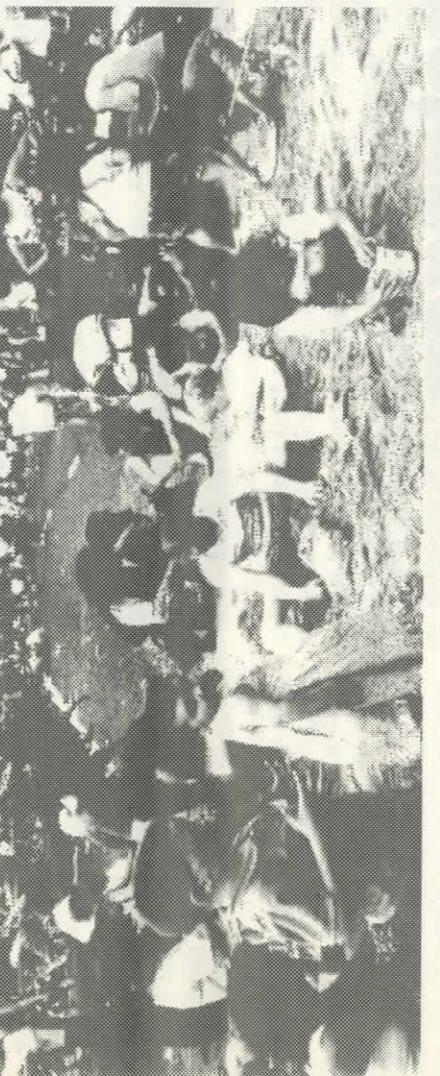
Alvorens te kijken naar de concrete voorstellen voor opties van handelsverdragen met ACS landen onder de WTO regels, zal eerst iets gezegd worden over hoe de WTO als instituut met haar bijbehorende ideologie, nadrukkelijk is voor landen uit het Zuiden. De WTO zegt te verwachten dat de liberalisering van handel de economieën van ontwikkelingslanden goed zal doen waarbij de levensstandaard omhoog zal gaan, er volledige werkgelegenheid gegarandeerd kan worden, inkomen omhooggaan, produktie en handel vergroot zullen worden terwijl het milieu en de verschillende behoeftes van lidstaten in verschillende stadia van economische ontwikkeling gerespecteert worden. Ex-WTO Directeur-Generaal Renato Ruggiero beloofde zelfs een telefoon voor elk dorp in de wereld. Waar het in feite op neer komt is dat de WTO geen instrumenten heeft ontwikkeld om deze nobele doelen na te streven (v.d. Stichele, 1997).

Door regels op te stellen voor de integratie van meer dan 130 landen in de wereldconomie, heeft de WTO de concurrentie en de standaards van internationale handel geïntensiveerd. Deze globalisering van de concurrentie wordt als basis voor de onderhandelingen over de herziening van het verdrag van Lomé diende een greenpaper geschreven door

landen hierin geïnteresseerd waren ten einde de economische gebieden waar zij belang bij hadden, te liberaliseren. Onder het verdrag van Lomé was een basissprincipie het zogeheten partnership. Dat wil zeggen dat zoveel mogelijk werd geprobeerd een gelijkwaardige positie te handhaven voor de twee partners. Vooral van de kant van de ACS landen werd hier veel waarde aan gehecht, maar ook de EU gebruikte dit met name voor promotie redenen. Dit principe is binnen de WTO bureaucratie in het geheel niet terug te vinden. Als voorbeeld hiervan kan de Ministerial Conference in Singapore genomen worden waarin leden geacht werden de Uruguay Ronde te evalueren. En terwijl ministers uit de zuidelijke landen dit deden in de vorm van speeches over de problemen die zijn ondervonden bij het implementeren hiervan, voor lege zalen, kwamen elders mensen uit voornamelijk noordelijke landen bij elkaar in informele bijeenkomsten om het beleid van de WTO uit te stippen. Voor de andere deelnemers was het vervolgens moeilijk dit beleid te weigeren. De manier waarop het eraan toe ging in Singapore is een verlenging van de dagelijks werkwijze in Genève waar nieuwe issues voorbereid worden via informele workshops en vergaderingen, waar de meeste landen uit het Zuiden geen geld en mensen voor hebben om naartoe te gaan. Ook het feit dat er in Genève slechts vijf Afrikaanse mensen werken zegt wel iets. Dus waar de EU partnership eens zo hoog in het vaandel had staan biedt het nu een alternatief aan dat gebaseerd is op ongelijkwaardige verhoudingen waar voor ontwikkelingslanden het motto slijken of stikken geldt.

De voorstellen van de EU voor de iets minder arme landen binnen Lomé (nietMOLS). De niet MOLs in de ACS krijgen drie opties om uit te kiezen
1) de favorite optie van de EU is dat niet MOLs onderhandelen over "Free Trade economic partnership agreements" met de Caraïben, Stille Oceaan en Sub-Sahara Afrika (verdeeld in sub-regio's) als blokken. Reciproiteit wordt hierbij niet geïntroduceerd op "substantially all trade"

3) ze kunnen zich aansluiten bij het Generalised System of Preferences dat nu geldt voor bijna alle niet ACS ontwikkelingslanden. Deze optie kan gekozen worden wanneer onderhandelingen over de twee eerste opties falen (P. Watts, 1998)
De regels van de WTO zijn niet duidelijk of eenduidig en daardoor valt nog maar te bezien of de plannen van de EU worden goedgekeurd. Het GSP wordt dit jaar herzien, zodat de ACS landen niet weten waar ze tot toe treden. De FTAs hebben voor de EU het voordeel dat reciprociteit geïntroduceerd wordt, waarmee er export markten ontstaan

voor ACS goederen. Het zal niet mogelijk of wenselijk zijn dat de EU met elk ACS land afzonderlijk een FTA afsluit, daarom genieten bestaande FTAs de voorkeur. De tweede optie met regionale blokken sluit aan bij het door de WTO zo gewenste regionalisme binnen de internationale handel. De regionale handelsovereenkomsten die de afgelegen decennia in Afrika zijn opgezet zijn op niets uitgebroken. De redenen hiervoor: (spoor)wegen verbinden binnenland met kust, er zijn weinig internationale transportverbindingen. De regionale markt voor in Afrika geproduceerde handelsartikelen is klein, terwijl in import behoeften door de regionale markt niet kan worden voorzien. De institutionele capaciteit is zwak. Er is vaak sprake van politieke instabiliteit. De oprichting van regionale handelsovereenkomsten in Afrika kan dus gezien worden als reactie op het gebrek aan integratie en intra-regionale handel en niet als reactie op de groei van intra- en inter-regionale handel (P.Watts, 1998).

Het is niet te verwachten dat de voordelen van de voorgestelde verdragen de kosten zullen overschrijden. Zeker op korte termijn zullen de kosten van het aanpassen van de protectionistische ACS economieën bijzonder hoog zijn. Voor Ghana, bijvoorbeeld, betekent het dat het land 60% van zijn tarieven zal moeten missen. En hoewel er nauwelijks exportproducten zijn uit de ACS die concurrenten met EU goedern, geldt het omgekeerde niet voor die ACS landen met meer diverse industrie. Het is onwaarschijnlijk dat zij de wereldwijde competitie zullen overleven.

Het eerste FTA waarover door de EU binnen de WTO regels werd onderhandeld was die met Zuid-Afrika. Dit geeft geen vrolijk vooruitzicht voor de ACS. De onderhandelingen waren lang en slopend, gepaard gaande met voortdurende verwarring. Bovendien zijn agrarische producten geen onderdeel van het verdrag. Wanneer ACS landen iets te winnen hebben met liberalisering dan is het wel op het gebied van landbouw. Het is onduidelijk of ACS blokken het recht krijgen om tegenmaatregelen te nemen wanneer Europese agrarische producten zwaar gesubsidieerd worden en of ze dan de capaciteit zouden hebben die te implementeren.

Onder de WTO regelgeving zal het niet makkelijk zijn regionale blokken te vormen. Binnen de SADC zitten Zuid-Afrika, ontwikkeld, Namibië, ontwikkelingsland en Mozambique, MOL. Door deze verschillende statussen hebben ze recht op verschillende graden van preferentie.

Zuid-Afrika heeft een veel sterkere institutionele capaciteit dan de ACS, dus als het bij Zuid-Afrika al zo moeilijk was een FTA te vormen met de EU, hoe moeilijk moet het dan wel niet zijn voor ACS landen die bovendien nog worden geacht blokken te vormen.

Al met al wordt door bovenstaande redenen niet verwacht dat veel niet MOL ACS landen een FTA kunnen afsluiten waardoor ze terecht zullen komen bij het GSP waarvan de voorkeuren veel minder gul zijn dan onder Lomé. De regels over afkomst van de importen zijn ook strikter dan onder Lomé en daar was het al een probleem om er aan te voldoen. Het GSP wordt unilateraal door de EU beheert. Preferenties kunnen individueel en op korte termijn worden teruggetrokken.

Industriële gevangenis

De produktie van criminaliteit en verkoop van discipline

Wat volgt is een Nederlandse vertaling en bewerking van Kristine Kicenski's artikel over de privatisering van de Amerikaanse gevangenissector en de daarmee gepaard gaande opkomst van industriële gevangenissen. Hoewel het strafrechtsysteem in Nederland natuurlijk wezenlijk verschilt van dat in de Verenigde Staten is het meer dan interessant om te lezen hoe zij de functie van 'straffen' plaatst in het perspectief van wat ze noemt de panoptische samenleving. In het panoptisch model is er sprake van totalitaire controle en heeft de gevangenis tot doel de meest volhourende 'rebellen te disciplineren'.

tallen gevangenissen in de VS geprivatiseerd en de bedrijven die de gevangenisnissen exploiteren maken vette winsten met het opsplitsen van mensen. Vandaar dat ze druk bezig zijn landen buiten de VS ter interesseren voor hun exportprodukt. Croot Brittannië is in Europa het verstand heeft een contract voor de bouw van enkele gevangenissen aan de bedrijven Group 4 en Wackenhut vergaven.

Terwijl het voorheen de exclusieve taak van de staat was mensen op te sluiten zijn we nu dat het bedrijfsleven met haar marktgeweten in het gevangeniswezen een steeds grotere rol krijgt toebedeeld. Niet alleen bouwen en beheren bedrijven in de VS gevangenissen maar ze verkopen ook 'dwangarbeid' aan bedrijven zoals AT&T, Boeing en Microsoft. Deze ontwikkeling betekent in feite dat het panoptisch model, naast het mensen dwingen zich te conformeren aan de door de staat geformuleerde wetten, een extra doel krijgt: namelijk het genereren van winst voor de gevangenis-bedrijven. De gevangenen worden tot ordinair handelsvaar. Wanneer we uitgaan van de stelling dat "gevangenneming" een politieke daad is, de manier van een maatschappelijke elite om een ander deel van de maatschappij uit te sluiten van het publieke leven, dan kunnen je niet anders concluderen dan dat gevangenschap moderne slavernij is.

De geschiedenis van de disciplinering

Michael Foucault schreef de "Geschiedenis van discipline en sociale controle in de 16e eeuws Frankrijk". Hij beschreef het perverse karakter van gevangenschap, de functie van het politieapparaat, de beheersing van de bevolking en onderzocht tenslotte de betekenis van 'criminaliteit'. Deze afzonderlijke elementen hebben zo hun eigen betekenis en functie in onze economische orde. Zo hebben de wet en het strafrechtsysteem tot doel te bepalen wat een 'overtreding of misdrijf' en wat rechtaardig is en is de gevangenis er om het aantal wetsverbrekers in de maatschappij terug te dringen.

Het ligt voor de hand dat dit 'falen' niet

Het gevangenissysteem heeft volledig gefaald

wijl het illegaal gedrag duidelijk niet vermindert? Het gevangenissysteem heeft, zover het terugdringen van illegaal gedrag het doel er van was, gezien het enorm toegenomen aantal gevangenen in de VS volledig gefaald.

He

et ligt voor de hand dat dit 'falen' niet als mislukken gezien moet worden maar als een essentieel onderdeel van het Amerikaanse strafrechtsysteem. Dit betekent in feite dat het strafrechtsysteem in werkelijkheid een heel ander doel heeft dan wordt beweerd. De vraag is welk doel dit dan is. Misschien de beste manier om op deze vraag antwoord te krijgen is je af te vragen wie/wat baat heeft bij het mislukken van het gevangenissysteem. Wat is het belang ervan een groot aantal mensen van de samenleving te scheiden, hen tot het

lees verder op pagina 8 en 9

Gevangen

vervolg pagina 7
opnieuw vervallen in illegaal gedrag (recidivisme) aan te moedigen en een 'crimineel milieu' helpen creëren door huisvesten. Om het antwoord op deze vraag te vinden kunnen we het beste beginnen te kijken naar wie er in de gevangenissen opgesloten zitten. Want het is de 'discipline' van deze mensen waar het duidelijk aan schort. Foucault zegt hierover: "het is niet criminaliteit die het individu van de samenleving vervesert maar het is dankzij het gegeven dat een individu van de samenleving vervesert wordt, dat zijn gedrag als criminel wordt gekwaliificeerd".

Van de 1,8 miljoen mensen die in de VS achter tralies zitten is ongeveer 60% Afro-Amerikaans.

Racisme en een oorlog tegen armen in het strafrechtsysteem

Het mag bekend zijn dat het strafrechtsysteem niet elke sociale klasse met de zelfde maat meet. Welke sociale klasse van de samenleving is vervesert is eenvoudig te bepalen. Van de 1,8 miljoen mensen die vandaag de dag in VS achter de tralies zitten is ongeveer 60% Afro-Amerikaans, dit terwijl Afro-Amerikanen slechts 12% van de bevolking uitmaken (Afro-Amerikaanse mannen, het overgrote deel van de zwarte gevangenen, maken slechts 6% uit van de totale bevolking). Zwarte veroordeelden worden volgens de statistieken ook nog eens 20% zwaarder gestraft dan blanke verdachten. Eén op de vier Afro-Amerikanen ziet eens in zijn of haar leven (als gevangene) de binnenkant van een cel.

Onder het aantal van 1,8 miljoen zitten

misschien maar één aspect zijn van het hele strafrechtsysteem, het laat wel duidelijk zien dat het niet tolerabel ill-

gaal gedrag, wat gedisciplineerd dient te worden, ogenschijnlijk een haast exclusieve eigenschap is van het nietblanke deel van de bevolking. De statistieken liggen niet en helpen een uiterst negatief beeld van de Afro-Amerikaanse bevolking te creëren. Een beeld dat door de overige Amerikanen wordt gezien als een bedreiging voor hun veiligheid, de sociale verhoudingen en de alom geaccepteerde morele waarden.

Met 'falen' valt geld te verdienen

In de afgelopen jaren heeft het strafrechtsysteem een aantal grote veranderingen ondergaan. Toen in 1994 in Californië, onder druk van de toen heersende 'war on drugs' en 'tough on crime'-campagnes, de 'three strikes and you're out'-wet (1) aangenomen werd voorzag men dat de toenmalige federale en staatsbudgetten voor het 'gevangeniswezen' de

pan uit zouden rijzen. In 1997 liepen de totale uitgaven voor het gevangenisysteem al op tot 100 miljard gulden. De gevangenisbevolking van de VS is inmiddels de grootste op aarde en blijft in razend tempo groeien. Dit veroorzaakt niet alleen budgettaire problemen maar vooral een enorm logistiek probleem want waar de cellen voor al deze nieuwe gevangenen vandaan te halen? Deze realiteit heeft voor het bedrijfsleven unieke 'business opportunities' geschapen. In de VS is het bouwen en het exploiteren van gevangenissen alsmee de exploitatie van gevangenенarbeid uitgegroeid tot een uiterst aantrekkelijk investeringssector. Het bedrijf met het grootste marktaandeel (in het bouwen exploiteren van gevangenissen en verkopen van gevangenенarbeid) is de Corrections Corporation of America (CCA). CCA 'huisvest' anno 1999 68 000 gevangenen in de VS en inmiddels ook 2 200 gevangen in landen als Australië en het Verenigd Koninkrijk. Hoe 'succesvol' CCA is mag wel blijken uit het feit dat ze in de top vijf zit van 'best presterende bedrijven' op de New York Stock Exchange (is dit niet gewoon Wall Street?) in de afgelopen drie jaar. Gezien de verwachting dat het aandeel van geprivatiseerde gevangenissen de komende vijf jaar verdubbeld zal zijn zullen de CCA aandelen waarschijnlijk nog veel verder stijgen.

Geld wordt onder andere verdient met het 'leasen' van gevangenarbeid. Het aantal gevangenen dat tewerkgesteld wordt is tussen 1980 en 1994 bijna verviervoudigd en zal blijven oplopen naar gelang het aandeel geprivatiseerde gevangenissen groeit. De privatisering van het gevangeniswezen illustreert hoe het 'falen' van het strafstelsel in het terugdringen van illegaal gedrag wordt omgezet in een lucratieve winst. Veel concurrentie ondervinden de gevangen in hun rol als arbeider niet. Hun loon ligt tussen de 50 cent en 2 gulden 50 per uur en alleen de in derde wereldlanden uitgebuite arbeiders kunnen soms nog voordeleger zijn. Andere overeenkomsten tussen beide schaarsbetaalde arbeiders zijn dat ze beide niet georganiseerd zijn in vakbonden, er geen uitkeringssrechten worden opgebouwd, geen ziekenfonds voor hen bestaat en het bedrijf hun baan

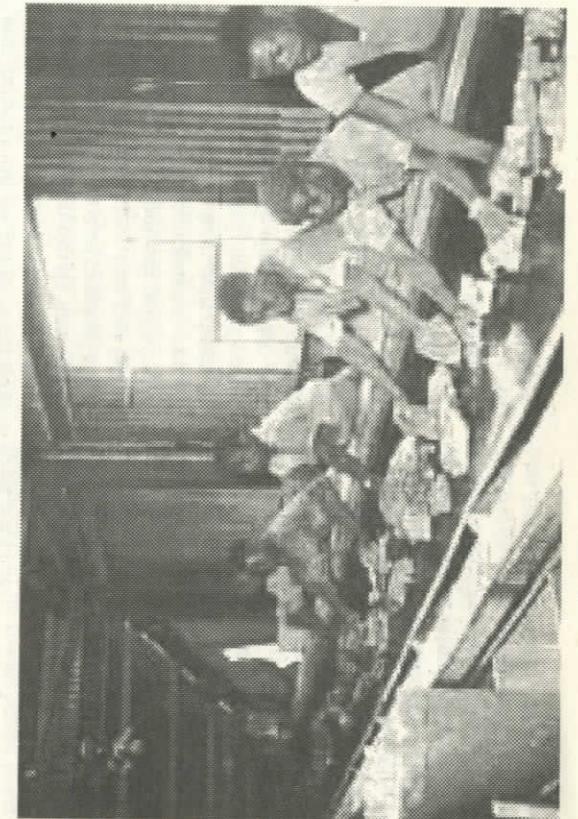
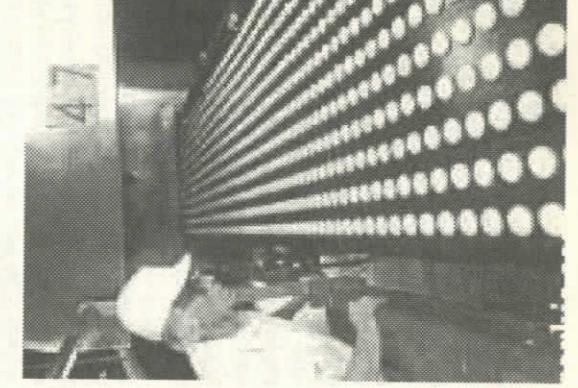
geven kan worden hetgeen al bedreigend genoeg is. Ten tweede spaart de gevangenis-exploitant een aanzienlijk bedrag uit op de loonkosten. Een ander financiële besparing heeft CCA gevonden door de constructie van een pensioenplan voor haar werknemers die de betaalde premies van hetloon omzet in CCA aandelen (en daarmee het geld laat terugloeten in de CCA kas). Hiermee geeft het bedrijf haar werknemers in ieder geval het idee dat hun belangen gelijk staan aan die van CCA. Mark Staggs, een bewaker, zegt hierover: "Op deze manier let je er bijvoorbeeld beter op dat

veel van de door CCA gebouwde gevangenissen zijn uitgerust met videocamera's en observatiesystemen volgens het al beschreven en door Jeremy Bentham ontworpen panoptisch model. Iedere groep cellen is gesitueerd om een centrale controleruimte waar vanuit de gevangenen 24 uur per dag geobserveerd kunnen worden. Met een elektronische observatiesysteem kan men zo 3 zogenoemde 'fuiken' van ieder 250 gevangenen tegelijk in de gaten houden. Voor 750 gevangenen heeft men op deze manier genoeg aan overdag vijf en 's-nachts slechts twee bewakers (!). De twee belangrijkste voordelen van deze gevangenissen liggen voor de hand. Het panoptische bouwmodel doordringt de gevangene ervan dat deze op ieder moment geobserveerd kan worden hetgeen al bedreigend genoeg is. Ten tweede spaart de gevangenis-exploitant een aanzienlijk bedrag uit op de loonkosten. Een ander financiële besparing heeft CCA gevonden door de constructie van een pensioenplan voor haar werknemers die de betaalde premies van hetloon omzet in CCA aandelen (en daarmee het geld laat terugloeten in de CCA kas). Hiermee geeft het bedrijf haar werknemers in ieder geval het idee dat hun belangen gelijk staan aan die van CCA. Mark Staggs, een bewaker, zegt hierover: "Op deze

alleen garandeert zolang hetgenoeg winst maakt. Gevangenen doen verschillend werk binnen de gevangenismuren zoals in elkaar zetten van printplaten voor Microsoft, het boeken van vluchten voor TW Airlines en het maken van spijkerkleding voor de 'Prison Blues' kledinglijn van het bedrijf LEE. Officieel heet het dat het werk op vrijwillige basis geschiedt maar in werkelijkheid krijgen de meeste gevangenen die werk aanvaarden speciale korting op hun straflijd. Diegene die werk weigert zit een langere straflijd uit, ontheert bovendien allerlei privileges en wordt vaak tot eenzame opsplitsing veroordeeld. Het belangrijkste punt blijft hier echter dat er überhaupt binnen de gevangenismuren gewerkt wordt en dat met deze arbeid iemand geld verdient.

Panoptisch volkskapitalisme

Veel van de door CCA gebouwde gevangenissen zijn uitgerust met videocamera's en observatiesystemen volgens het al beschreven en door Jeremy Bentham ontworpen panoptisch model. Iedere groep cellen is gesitueerd om een centrale controleruimte waar vanuit de gevangenen 24 uur per dag geobserveerd kunnen worden. Met een elektronische observatiesysteem kan men zo 3 zogenoemde 'fuiken' van ieder 250 gevangenen tegelijk in de gaten houden. Voor 750 gevangenen heeft men op deze manier genoeg aan overdag vijf en 's-nachts slechts twee bewakers (!). De twee belangrijkste voordelen van deze gevangenissen liggen voor de hand. Het panoptische bouwmodel doordringt de gevangene ervan dat deze op ieder moment geobserveerd kan worden hetgeen al bedreigend genoeg is. Ten tweede spaart de gevangenis-exploitant een aanzienlijk bedrag uit op de loonkosten. Een ander financiële besparing heeft CCA gevonden door de constructie van een pensioenplan voor haar werknemers die de betaalde premies van hetloon omzet in CCA aandelen (en daarmee het geld laat terugloeten in de CCA kas). Hiermee geeft het bedrijf haar werknemers in ieder geval het idee dat hun belangen gelijk staan aan die van CCA. Mark Staggs, een bewaker, zegt hierover: "Op deze

er geen schoonmaakpullen verspild worden." Het spreekt voor zich dat de het streven om zuinig aan te doen' al snel te kosten gaat van de leef situatie voor gevangen.

De opkomst van de gevangenisindustrie is de kroon op het vrijmarktkapitalisme. Markt wetten en het streven naar winst worden zo de rode draad in de organisatie van het gevangeniswezen. Wanneer industriële gevangenissen worden gezien als sociaal en ethisch verantwoord is het disciplineren van ontspoede individuen verworden tot een eenvoudige financiële transactie tussen de staat en een bedrijf. De gevangen persoon is daarmee gereduceerd tot 'ruw materiaal' waar winst mee gemaakt kan worden.

Disciplinerende maatregelen hebben, met name in de geprivatiseerde industriële gevangenis ogen schijnlijk para doxale doelen. Om winst te maken moet de gevangenis een goede bezettingsgraad hebben de resocialisatie programma's (de disciplining door werk is zo'n methode van resocialisatie) er juist naar moeten streven de gevangenissen lager te krijgen. Kapitalistische ondernemingen zoals CCA worden echter cynisch genoeg door dit soort tegenstellingen en onderlinge concurrentie gesterk in hun ontwikkeling en groei. Deze zijn op hun beurt niet mogelijk zonder de groei van als illegal gekwalficerd gedrag. Daarom dient het isoleren en tewerkstellen van gevangenen de jacht naar winst, in wat uiteindelijk neerkomt op de productie van criminaliteit en de verkoop van discipline. Je kunt je afvragen waar mee deze ontwikkeling wordt gerechtvaardigt.

Het recht van de belastingbetalers

Het meest gehoorde argument voor privatisering is dat het goedkoper is en dat door tewerkstelling van gevangenen zij tenminste voor hun eigen opsluiting moeten betalen. De redenatie hier achter is dat het immers niet de schuld van de belastingbetalers is dat iemand zich schuldig maakt aan criminale gedrag. Met een ander argument voor privatisering gaat men ervan uit dat ook op de gevangenissector de 'markt moet beslissen' wie de uitvoerder wordt. Er wordt gesteld dat met het loslaten van het van de samenleving isoleren van een

marktmechanismen op de gevangenissector het 'tekort' aan cellen snel zou zijn opgelost en dat met fabrieken binnen de gevangenismuren de financiering ook geen probleem meer is.

Het mag opgemerkt worden dat het opsluiten van bijna 2 miljoen Amerikanen niet alleen binnen maar ook buiten de gevangenismuren voor honderdduizenden banen zorgt. Variërend van de wapen industrie die de bewakers bewapenen, tot de leveraars van gevangenissen, zijn honderdduizenden afhankelijk van volle gevangenissen.

Disciplinering door arbeid

De mythische betekenis van zware lichamelijke arbeid heeft in de loop van de geschiedenis altijd al tot de verbieding gesproken. Arbeid wordt gezien als basis van orde, gehoorzaamheid en discipline. Arbeid dwingt het lichaam tot regelmaat, het robotiseert en onderdukt iedere verstoring en afleiding. Het legt een hiërarchie op die een opgesloten mens ertoe brengt nog lijdzamer te worden dan iemand die 'vrij' is.

Foucault merkte op dat men in 1800 al sprak over werk als de 'godsdienst van een gevangenis'. Zware arbeid zou het lichaam en de ziel vormen op een manier dat geweld en egoïsme verdwenen. We zien vandaag de dag dezelfde logica toegepast op gevangenen arbeid. Want niet alleen kostenbesparing maar ook de disciplinering door arbeid worden telkens aangehaald als argumenten voor privatisering. Maar de vraag die we ons werkelijk moeten stellen is in hoeverre gevangenschap en gevangenarbeid door de staat 'illegaal verklaard' gedrag vermindert en hoe het bijdraagt aan rehabilitatie van de veroordeelde. Dit zijn immers de doelen die de staat zich heeft gesteld. Het schrikbarend toenemend aantal gevangenen wijst er op dat het eerste doel in ieder geval niet gehaald wordt. Sterker nog: het omgekeerde wordt bereikt. Rehabilitatie van de veroordeelden: wordt dit doel dan tenminste gehaald en wat houdt die rehabilitatie dan wel niet in? Wanneer je ziet wie in de gevangenis zitten en dat het gevangenissysteem duidelijk gericht is op het van de samenleving isoleren van een

bepaalde (arme, overwegend zwarte) sociale klasse, dan kun je tot geen ander conclusie komen dan dat 'rehabilitatie' inhoudt dat deze sociale klasse de hegemonie van de rijke blanke elite erkent. De in feite 'verstotenen' zijn het product van de pan-optische maatschappij die alles en iedereen ordent. Gevangenarbeid heeft een plaatsje op de bodem van deze ordening. Het individu is in het pan-optische model gereduceerd tot kneedbaar atoomje, gevormd door de macht van de disciplinering.

Werk als godsdienst van een gevangenis

Het gecreëerde beeld is dat gevangenisvoorzichtigen zijn de vooruitzichten? We hoeven in de VS alleen maar een terugloop van het aantal opgeslotenen te hebben of er zal druk komen van het bedrijfsleven de wet zo bij te stellen zodat de productiestroom weer op gang komt. Het aantal Amerikaanse politici met aandelenpakketten in bedrijven als CCA is verbluffend groot. Machtiger partijbureaucraten staan op loonlijsten van verschillende particuliere gevangenisexploitanten of stonden/staan zelfs aan de basis van bedrijven zoals CCA.

Inmiddels hebben de bedrijven Correction Corporations of America, Group 4 en

De winstvoorzichtigen

Het gecreëerde beeld is dat gevangenisvoorzichtigen zijn de vooruitzichten?

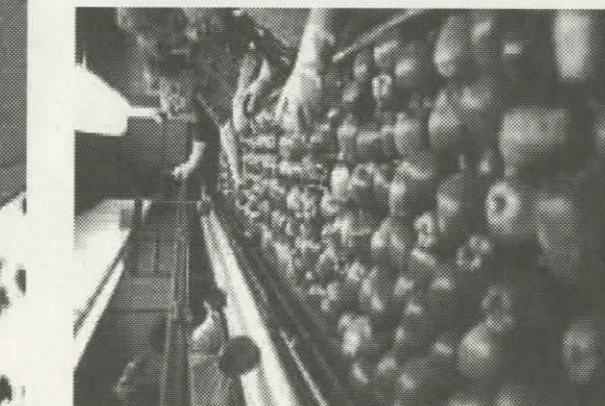
schappij. Een maatschappij die alles en iedereen ordent. Gevangenarbeid heeft een plaatsje op de bodem van deze ordening. Het individu is in het pan-optische model gereduceerd tot kneedbaar atoomje, gevormd door de macht van de disciplinering.

Wackenhut de oversteek naar Europa al maakt. In het Verenigd Koninkrijk staan al geprivatiseerde gevangenissen en de komende jaren is een indrukwekkende uitbreiding van het arsenal gevangenissen gepland. Ook in eigen land is, bijvoorbeeld met de tewerkstelling van illegaal verklarde mensen, een duidelijke verschuiving richting privatisering van aspecten van -en mogelijk in de toekomst de gehele gevangenissector waarneembaar.

In Dusnieuws 18 volgt een tweede artikel over de privatisering en industrialisatie van de gevangenissector.

Vertaling en bewerking door Marco

noot
(1) "Three strikes and you're out" houdt in het kort in dat wanneer je voor een derde keer tot de cel wordt veroordeeld dit meteen een levenslang zal zijn.

Agenda december 1999

Woensdag 8 dec

Grote GroenFront actie ergens in Nederland. Er komt busvervoer vanuit A'dam/Leiden/Den Haag en Nijmegen/Arnhem. Org: GroenFront. Info: [Http://huizen.dds.nl/groenfr](http://huizen.dds.nl/groenfr).

Woensdag 8 dec
Rechtszaak tegen 7 activisten van GroenFront ivm. bezetting NS terrein, tegen aanleg Betuwelijn. Rechtbank Dordrecht. De gedaagden komen waarschijnlijk niet opdagen, omdat GroenFront op dat moment een grote actie heeft gepland. Info: [Http://huizen.dds.nl/groenfr](http://huizen.dds.nl/groenfr).

Woensdag 8 dec
Discussie bijeenkomst en filmvertoning over Chili

Dit avond zal beginnen met een film die de opgravingen van de stoffelijke overschotten toont van de mensen die tijdens de dictatuur verdwenen vermoord zijn. Daarna zal Bincho Alarcon, oud verzetsstrijder en medewerkend aan de campagne tegen straffeloosheid, spreken over de economische en politieke belangen achter het proces tegen Pinochet, dan zal er verder worden gediscussieerd over de vraag of Pinochet zich in Spanje of in Chili zal moeten verantwoorden.

Tijd 20.30 plaats Eetcafe Las vegas Koppenhinksteeg 2c te Leiden.

Vrijdag 10 dec
Benefietavond voor de Molukken met inleidingen over huidige situatie, effect van globalisering, discussie, zang en dans. Vanaf 20:00u in het NIVON Centrum, Dirk Smitssstr. 76. Bijdrage ? 10,- Org. RISK.)

Zaterdag 11 dec
Het netwerk tegen economische globalisering dat is voortgekomen uit de anti-MAI-campagne, organiseerde een discussiedag om de balans op te maken. Activisten die naar Seattle zijn gegaan, of elders deelgenomen hebben aan de wereldwijde actiedag, zullen hier over verslag doen. Als het goed is, zullen er zelfs video-beelden over de protestacties vertoond worden.

Daarna zullen we gezamenlijk bespreken welke mogelijkheden voor verzet er in de toekomst zijn. De bijeenkomst begint om 12.00 uur ACU, Voorstraat 71 Utrecht (tien minuten lopen vanaf het station) De bijeenkomst is een initiatief van personen actief in/bij:
Milieudefensie
Eurodusnie
Werkgroep Globalisering Delft/
Den Haag
Fondsorganisatie X min Y meer informatie tel 020-6279661 Kees Hudig
email: kh@xminy.nl

Zondag 12 dec

12.00 tot 17.00 uur, Austerlitz Wie zijn wij, waar staan we voor en wat voor prioriteiten willen we stellen bij onze pogingen de maatschappij te vernaderen? Naar aanleiding van de bemoeienis van 'nieuw rechts' met een als links bedoelde campagne tegen globalisering/vrijhandel komt er binnen het basis democratisch netwerk een discussie over wat 'links' nu eigenlijk is. Hoe zou een linkse campagne zich moeten onderscheiden van een (nieuw-) rechtse, ofwel, waar staan wij voor en op welke speerpunten willen we ons richten? Om 11.30 uur verzamelen op station Driebergen/Zeist

Zondag 12 dec
14:00-15:00 Wake bij het Grens'hospitium', Tafelbergweg 10, Amsterdam Z.O. Verzamelen om 13:30 bij metrostation Holendrecht. Org: Jeannette Noel Huis. Info: 020-6994320.
[Http://www.ncdo.nl](http://www.ncdo.nl)

Zondag 12 dec
Samenwerkings verband van Hooligans leggen Nederland plat al gehele chaos

Vrijdag 17 dec
Actie Fietsen op Vrijdag in Den Bosch: Fietsdemo tegen auto-overlast en voor meer ruimte voor fieters en voetgangers. Verzamelen voor het NS-station, 16.30 uur. Elke derde vrijdag v.d. oneven maand. Ook skaters zijn welkom! Org: Spookrijder. Info: 073-6142998 (Jan) of 073-6143570 (Marieke).

Zaterdag 18 dec
Manifestatie tegen kernwapens bij het Vredespaleis, aanvang 11u30. Vredespaleis, Den Haag, zaterdag 18 december vanaf 11.30 uur. Op deze symbolische plek voor vrede en recht zal de Nederlandse eindmanifestatie gehouden worden in het kader van de internationale actie "Een miljoen kraanvogels voor vrede en nucleaire ontwapening"; een internationale vutowactie voor vrede en nucleaire ontwapening. Het initiatief

JANUARI 2000

tot het vouwen van een miljoen kraanvogels komt uit Australië waar "1000 cranes peace network" sinds enkele jaren een website heeft over vrede en nucleaire ontwapening. De Nederlandse regering is verplicht de afspraken uit het Non-Proliferatie Verdrag na te komen en op zo kort mogelijke termijn onderhandelingen te starten en ontmanteling van kernwapens te bereiken. Na een verbod op biologische en chemische wapens is het evident dat ook voor de derde groep massa- vernietigingswapens, atoomwapens, een verbod moet gelden.

Voor meer informatie: Elise Leijten, tel. 06 - 51152499.

Zaterdag 1 jan
Een nieuw jaar vol aktie, bezinning en feest & verdriet begint...
Zaterdag 1 jan
19:00-20:00 Wake bij de Willem II-vreemdelingengevangenis in Tilburg. Info: De Vuurdop: 013-5421982.

Zaterdag 1 jan
14:00-15:00 Wake bij het Grens'hospitium', Tafelbergweg 10, A'dam-Z.O. 13:30 verzamelen bij metrostation Holendrecht. Info: 020-6994320.

Donderdag 13 jan
11:00 Openbare rechtszaak Krista van Velzen, i.v.m. deelname aan burgerinspekte vliegbasis Volkel (1 okt. '99), op zoek naar illegale kernwapens. Rechtbank Den Bosch, Leeghwaterlaan (achter NS), Den Bosch. [Http://www.ddh.nl/kernwapens](http://www.ddh.nl/kernwapens)

